

BÀI 12: HY LẠP, LA MÃ CỔ ĐẠI

I. Mục tiêu bài học

Sau bài học, HS:

1. Về kiến thức

- Giới thiệu và nhận xét được những tác động của điều kiện tự nhiên (hải cảng, biển đảo) đối với sự hình thành, phát triển của nền văn minh Hy Lạp và La Mã.
- Trình bày được tổ chức nhà nước thành bang, nhà nước đế chế ở Hy Lạp và La Mã
- Nêu được một số thành tựu văn hóa tiêu biểu của Hy Lạp và La Mã.

2. Về kỹ năng, phát triển năng lực

- Đọc và chỉ được ra thông tin quan trọng trên lược đồ
- Khai thác và sử dụng được một số tư liệu lịch sử trong bài học dưới sự hướng dẫn của GV.
- Tìm kiếm, sưu tầm được tư liệu để phục vụ cho bài học và thực hiện các hoạt động thực hành, vận dụng.

- Định hướng phát triển năng lực:

- + Năng lực chung: năng lực tự học, năng lực hợp tác, năng lực giải quyết vấn đề.
- + Năng lực bộ môn: tìm hiểu lịch sử (sưu tầm và khai thác tư liệu, thực hành với đồ dùng trực quan...), nhận thức và tư duy lịch sử (so sánh, phân tích, phản biện, khái quát hóa, xác định và giải thích mối liên hệ, tác động giữa các sự kiện, hiện tượng lịch sử...

3. Thái độ

Trân trọng những di sản của nền văn minh Hy Lạp và La Mã cổ đại.

II. Chuẩn bị

1. Giáo viên

- Giáo án soạn theo định hướng phát triển năng lực
- Phiếu HT: khăn trải bàn, mảnh ghép
- Bài giảng Power point
- Biển tên đội nhóm
- Bút dạ, bảng trắng/xanh
- Nam châm
- Sao

2. Học sinh

- SGK
- Đồ dùng học tập: Hình ảnh Đền Pa-cô-nông, bài thuyết trình nhà nước thành bang (cái này không phải đồ dùng học tập)
- Sản phẩm dự án được giao:
- + Sơ đồ tư duy về thành tựu văn học, sử học (chỉ như này có nên gọi là sơ đồ tư duy ko?)
- + Poster về các thành tựu văn minh Hi Lạp – La Mã như thiên văn, toán học, chữ viết, kiến trúc
- + Mô hình

+ Sách truyện liên quan đến văn hóa **Hy Lạp và La Mã** cổ đại

III. Tiến trình dạy học

1. Ôn định lớp, kiểm tra sĩ số

2. Kiểm tra bài cũ (kết hợp trong phần khởi động)

3. Bài mới

Tiết 1

Hoạt động của giáo viên	Hoạt động của học sinh	Kiến thức cơ bản
<p>Hoạt động 1: Mở đầu (2 phút) GV chiếu hình ảnh về đền Pac-tê-nông và đặt câu hỏi: ?Các con hãy cho biết đây là công trình kiến trúc nào? Hiện nay, nó nằm ở đâu? Con biết gì về công trình kiến trúc này. Sau khi HS trả lời.</p> <ul style="list-style-type: none">- Đây là đền Pac-tê-nông ở Hy Lạp- Đây là công trình tiêu biểu cho nền văn minh Hy Lạp- Ăng ghen từng nhận xét “không có văn minh Hy Lạp và La Mã thì không có châu Âu hiện đại” <p>GV dẫn dắt. Cô cảm ơn ý kiến của các con. Ý kiến của các con đều rất chính xác. Các con ạ, đền Pac-tê-nông là công trình kiến trúc tiêu biểu cho nền văn minh phương Tây cổ đại. Giá trị của đền không chỉ nằm ở mặt kiến trúc mà còn thể hiện tôn giáo của người Hy Lạp cổ xưa và có tính ảnh hưởng mạnh mẽ tới La Mã cổ đại và châu Âu sau này. Cô rất ấn tượng với câu trả lời của bạn khi trích dẫn nhận xét của Ăng ghen khi cho rằng “không có nền văn minh Hy Lạp-La Mã thì không có châu Âu hiện đại”. Vậy nền văn minh Hy Lạp-La Mã được hình thành như thế nào? Và nó có điều gì nổi bật? (Thay bằng: Nền văn minh đó đã đóng góp những giá trị gì mà Ăng ghen đã đánh giá cao như vậy?) Cô và các con sẽ cùng nhau tìm hiểu trong bài học ngày hôm nay.</p>		
<p>Hoạt động 2: Hình thành kiến thức (25 phút) Hoạt động 2.1. Tìm hiểu điều kiện tự nhiên <i>Mục tiêu:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- HS biết được vị trí địa lí, phạm vi lãnh thổ Hy Lạp cổ đại bao gồm vùng nam bán đảo Ban-căng, các đảo trên biển E-giê và các giải đãi đất ven bờ Tiểu Á; phạm vi lãnh thổ La Mã ban đầu được hình thành ở Nam Âu, sau mở rộng ra cả ba châu lục- HS chỉ ra được những đặc điểm nổi bật của điều kiện tự nhiên ở Hy Lạp, La Mã- HS giải thích được sự tác động của điều kiện tự nhiên đến nền kinh tế Hy Lạp cổ đại <p><i>Phương pháp, kĩ thuật:</i> đàm thoại, đặt câu hỏi, nhóm, mảnh ghép.</p>		

*** Xác định vị trí địa lý của Hy Lạp và La Mã**

- GV chiếu lược đồ các quốc gia cổ đại Hy Lạp và Rô Ma; yêu cầu HS lên xác định vị trí của Hy Lạp và La Mã.

- Cô mời một bạn xác định giúp cô và các bạn vị trí địa lý của Hy Lạp và La Mã ngày nay. (lược đồ cổ đại thì có hỏi được về vị trí địa lí ngày nay ko? Hơn nữa, ko tồn tại nước La Mã ngày nay → thay câu hỏi khác)

- HS lên bảng xác định vị trí.

- Bạn đã xác định chính xác vị trí của Hy Lạp và La Mã hiện nay. Vậy, có bạn nào biết vị trí của Hy Lạp và La Mã trong thời kì cổ đại không? Mời bạn lên bảng xác định giúp cô và các bạn trong lớp.

- Như vậy, qua phần xác định lược đồ của các bạn trên bảng và các con đã quan sát bên dưới, chúng ta thấy Hy Lạp và đặc biệt là La Mã cổ đại có vị trí rộng lớn hơn so với ngày nay. Cụ thể:

+ Hy Lạp ngày xưa rộng lớn với trung tâm nằm ở phía Nam bán đảo Ban Căng. (chưa thể hiện được rộng lớn, sửa thành: Hi Lạp cổ đại

- HS xác định vị trí các nước trên bản đồ.

1. Điều kiện tự nhiên a, Hy Lạp cổ đại

<p>rộng lớn hơn Hi Lạp ngày nay, bao gồm vùng Hi Lạp lục địa nằm trên bán đảo Ban cãng, các đảo trên biển Ê giê và những dải đất ven bờ (Tiểu Á)</p> <p>+ Nhà nước đầu tiên của người La Mã ở bán đảo I-ta-li-a sau đó đến thời kì đế chế đã mở rộng ra cả 3 châu lục Âu – Á – Phi</p> <p>* Tìm hiểu điều kiện tự nhiên và kinh tế của Hy Lạp và La Mã</p> <p>Tiếp theo, cô và các con sẽ cùng nhau tìm hiểu về các điều kiện tự nhiên của Hy Lạp và La Mã cũng như ảnh hưởng của nó tới nền kinh tế mỗi nước. Để thực hiện hoạt động này, cô chia lớp mình thành 4 nhóm với 8 bạn 1 nhóm.</p> <p>- GV chia lớp làm 4 nhóm.</p>	<p>- HS được chia thành 4 nhóm.</p> <p>- HS được đánh số thứ tự trong nhóm và đặt tên đội.</p> <p>- HS tiến hành thảo luận nhóm.</p> <p>Lượt 1:</p> <p>- Thời gian: 3 phút</p> <p>- Yêu cầu:</p> <p>+ <i>Nhóm 1 nêu các đặc điểm tự nhiên nổi bật của Hy Lạp</i></p> <p>+ <i>Nhóm 2 nêu các đặc điểm tự nhiên nổi bật của La Mã</i></p> <p>+ <i>Nhóm 3 nêu tình hình kinh tế Hy Lạp</i></p> <p>+ <i>Nhóm 4 nêu tình hình kinh tế La Mã</i></p> <p>- HS tiến hành ghép nhóm mới.</p> <p>Lượt 2: HS thảo luận</p> <p>- Thời gian 7 phút</p> <p>- Yêu cầu:</p> <p>1. <i>Tìm điểm giống và khác nhau về điều kiện tự nhiên giữa Hy Lạp và La Mã</i></p> <p>2. <i>So sánh ảnh hưởng của điều kiện tự nhiên tới nền kinh tế giữa Hy Lạp, La Mã</i></p>	<p>- Vị trí: Phía Nam bán đảo ban-cãng; bên bờ Địa Trung Hải</p> <p>- Giới hạn lãnh thổ:....</p> <p>- Địa hình bị chia cắt thành nhiều vùng đồng bằng nhỏ, nhiều vũng, vịnh => thuận lợi cho việc thành lập cảng biển</p> <p>- Kinh tế:</p> <p>+ Nông nghiệp: trồng cây lâu năm</p> <p>+ Thủ công: nấu rượu nho, dầu ô lưu, luyện kim</p> <p>+ Thương nghiệp: buôn bán với nhiều nước trong khu vực</p> <p>b, La Mã cổ đại</p> <p>- Vị trí: bán đảo I-ta-li-a. Đến thời kì đế chế có</p>
---	--	--

<p>* GV tiến hành ghép nhóm mới.(1 phút) - GV yêu cầu HS tiếp tục thảo luận</p> <p>- GV yêu cầu 1 nhóm HS báo cáo, các nhóm khác nhận xét, bổ sung; 3 nhóm còn lại đổi bài chéo để chữa. - GV nhận xét, bổ sung. (- GV yêu cầu HS đọc đoạn tư liệu trong SGK trang 46. ? Tình hình buôn bán ở cảng Pi-rê như thế nào? ? Em hãy nhận xét về tình hình buôn bán ở Pi-rê.) - GV nhận xét, chốt ý. + Hy Lạp có nhiều vũng, vịnh, thuận lợi cho việc xây dựng hải cảng buôn bán. Do đó, Hy Lạp và La Mã đều có xu hướng phát triển kinh tế mậu dịch hàng hóa. + Địa hình bị chia cắt thành nhiều vùng đồng</p>	<p>và các quốc gia cổ đại phương Đông (Ấn Độ, Trung Quốc, Lưỡng Hà, Ai Cập)</p> <p>- Nhóm trình bày. - Các nhóm khác nhận xét, bổ sung.</p> <p>- HS đọc SGK</p> <p>- Nhập khẩu: - Xuất khẩu:</p> <p>- Tập nập, nhộn nhịp, hàng hóa đa dạng.</p> <p>- HS ghi bài.</p>	<p>sự mở rộng ra cả 3 châu lục</p> <p>- Địa hình có nhiều đồng bằng, đồng cỏ lớn và vịnh. - Kinh tế: nông nghiệp và thương nghiệp phát triển.</p>
--	--	---

bằng nhỏ hẹp, không có sông lớn và những đồng bằng lớn. Chỉ La Mã sau này khi lãnh thổ mở rộng ở thời kì đế chế thì có một số vùng đồng cỏ thích hợp cho việc trồng trọt và chăn nuôi.

+ Do địa hình có sự khác biệt với các quốc gia cổ đại phương Tây như Ấn Độ, Ai Cập, Trung Quốc... nơi có những con sông phù sa màu mỡ nên đã dẫn tới sự khác nhau về phát triển kinh tế của Hy Lạp và La Mã.

- *GV chuyển ý:*

Cô và các con vừa tìm hiểu về điều kiện tự nhiên của Hy Lạp và La Mã cổ đại. Cũng giống như các quốc gia cổ đại phương Đông, điều kiện địa hình là nhân tố có tác động quan trọng đến sự hình thành nhà nước. Vậy, nhà nước ở hai quốc gia Hy Lạp và La Mã có đặc điểm gì nổi bật, chúng ta cùng nhau tìm hiểu sang nội dung tiếp theo.

Hoạt động 2.2. Tìm hiểu về nhà nước thành bang và nền dân chủ cổ đại

Mục tiêu:

- HS trình bày được đặc điểm cơ bản của một nhà nước thành bang
- HS liệt kê được 2 biểu hiện của nền dân chủ cổ đại ở Hy Lạp

Phương pháp: Phiếu học tập, phát vấn, đàm thoại.

<p>* Tìm hiểu về nhà nước thành bang</p> <p>? Nhà nước ở Hy Lạp được tổ chức theo kiểu nào?</p> <p>? Vì sao ở Hy Lạp cổ đại lại hình thành nhiều nhà nước thành bang?</p> <p>(GV có thể thêm những câu hỏi gợi mở để HS tìm được câu trả lời. Ví dụ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ở phương Đông, các quốc gia được hình thành ở đâu? - Địa hình đó có thuận lợi gì cho việc hình thành 1 nhà nước tập trung? - So với địa hình của Hy Lạp và Rô Ma có khác biệt gì?) - GV nhận xét, bổ sung. <p>Ở Hy Lạp có hàng trăm quốc gia thành thị lớn nhỏ. A-ten là thành bang quan trọng nhất và tiêu biểu nhất cho chế độ dân chủ ở Hy Lạp. Ở bài ngày hôm trước, cô đã phát phiếu học tập cho các con. Cô mời 1 bạn lên bảng và trình bày những kết quả làm việc của con trên phiếu học tập.</p> <ul style="list-style-type: none"> - GV yêu cầu HS chữa phiếu học tập. - GV yêu cầu HS nhận xét. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nhà nước thành bang. - Địa hình bị chia cắt, khó có sự liên lạc với nhau. <p>(- HS suy nghĩ, trả lời.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - HS sử dụng phiếu học tập đã được phát trước. - 1 HS trình bày phiếu qua máy chiếu vật thể. 	<p>2. Nhà nước thành bang và nền dân chủ cổ đại.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nhà nước Hy Lạp tổ chức theo kiểu thành bang có bộ máy quản lý, tài chính, quân đội, thuế khóa riêng. - Aten là thành bang tiêu biểu nhất Hi Lạp.
--	---	--

<p>- GV chữa phiếu. - GV nhận xét, bổ sung.</p> <p><i>? Vậy tổ chức nhà nước thành bang có điểm hạn chế nào không? Nếu có, con hãy lấy dẫn chứng.</i></p> <p><i>Dự kiến, HS không tìm được hạn chế. GV mở rộng về hạn chế trong tổ chức nhà nước thành bang: đây là nền dân chủ của một bộ phận dân cư nhỏ (chỉ có công dân nam từ 18 tuổi trở lên mới có quyền bầu cử, phụ nữ và những thành phần thấp kém khác không có quyền đó); nền dân chủ được xây dựng dựa trên cơ sở bóc lột thậm tệ sức lao động của nô lệ-lực lượng chính trong xã hội.</i></p> <p><i>? Em hãy đưa ra nhận xét về tổ chức nhà nước thành bang A-ten.</i></p> <p>- GV chốt ý. - GV kết bài.</p> <p>Trong bài học ngày hôm nay, các con đã biết thêm những kiến thức về điều kiện tự nhiên của Hy Lạp và La Mã, đồng thời đó cũng là những tiền đề rất quan trọng cho việc hình thành những nhà nước cổ đại ở châu Âu và nền văn minh Hy-La rực rỡ sau</p>	<p>- HS nhận xét, bổ sung.</p> <p>- HS chữa vào phiếu và đính vào vở. - HS trả lời.</p> <p>- Đây là nền dân chủ cao nhưng chỉ dành cho công dân A-ten.</p>	<p>- [sơ đồ tổ chức nhà nước thành bang A-ten].</p> <p>- Nhận xét: tổ chức nhà nước thành bang A-ten thể hiện sự dân chủ cao đối với công dân A-ten.</p>
--	--	--

<p>đó. Bây giờ, để giúp các con khắc sâu những kiến thức đã học trong bài, cô và các con cùng luyện tập qua bài tập sau đây.</p>		
<p>Hoạt động 3: Luyện tập, củng cố Mục tiêu: Giúp HS ghi nhớ kiến thức vừa học Phương pháp: trò chơi</p>		
<p>GV tổ chức trò chơi.</p>		
<p>Hoạt động 4: Mở rộng, dặn dò Mục tiêu: Chuẩn bị nội dung cho tiết học tiếp theo - Phương pháp: dự án - GV yêu cầu HS về nhà đọc trước bài. - GV giao cho các nhóm HS làm dự án tìm hiểu về các thành tựu văn hóa của Hy Lạp và La Mã cổ đại.</p>		
<p>TIẾT 2</p>		
<p style="text-align: center;">Hoạt động 1: Khởi động</p> <p>- Mục tiêu: Kết hợp kiểm tra bài cũ và tạo hứng thú cho HS - Phương pháp: Tổ chức trò chơi</p>		
<p>GV tổ chức trò chơi “lật mảnh ghép”. ? Hãy cho cô biết ý nghĩa của biểu tượng võ sò đối với nước Hy Lạp. - HS trả lời. Cô rất vui vì các con đã học bài rất kỹ và tham gia trò chơi nhiệt tình. Các con ạ, trong thời kì cổ đại, Hy Lạp là nước có nền dân chủ cao, điển hình là nền dân chủ ở A-ten. Vậy còn La Mã. Liệu rằng ở đế chế La Mã, nền dân chủ có tồn tại hay không? Và những thành tựu văn hóa mà người Hy Lạp-La Mã để lại cho nhân loại ngày nay là gì? Cô và các con cùng nhau tìm hiểu nội dung tiếp theo của bài 10.</p>		
<p style="text-align: center;">Hoạt động 2: Hình thành kiến thức Hoạt động 2.1. Tìm hiểu nhà nước đế chế La mã cổ đại</p>		

Mục tiêu:

- HS liệt kê được các mốc chính trong quá trình phát triển, suy tàn của đế chế La Mã
- HS vẽ và biết được sự khác biệt giữa tổ chức nhà nước Hy Lạp và La Mã

Phương pháp: Đàm thoại, đặt câu hỏi.

- GV yêu cầu HS quan sát hình 8 và trình bày tổ chức nhà nước đế chế ở La Mã.

Quan sát hình 8 SGK em hãy trình bày tổ chức nhà nước đế chế ở La Mã.

- GV yêu cầu HS so sánh: *Nhà nước thành bang Hy Lạp và nhà nước đế chế La Mã có điểm gì khác nhau?*

- GV nhận xét, bổ sung, chốt ý.

Ở La Mã, hoàng đế là người đứng đầu và có quyền lực lớn nhưng không tuyệt đối như các vị hoàng đế ở phương Đông. Đối với những vấn đề Viện nguyên lão không đồng ý, cơ quan này có quyền phủ quyết quyết định của hoàng đế.

- Đứng đầu là hoàng đế, bên dưới là Viện nguyên lão và đại hội nhân dân

- HS làm việc theo cặp đôi.

- HS trả lời câu hỏi.

+ *Có 1 người đứng đầu là vua còn ở Hy Lạp là Đại hội nhân dân.*

+ *Đại hội nhân dân ở La Mã chỉ là hình thức còn ở Hy Lạp là cơ quan có quyền thảo luận và biểu quyết tất cả các vấn đề hệ trọng của đất nước.*

+ *Ở La Mã có thêm Viện nguyên lão*

- HS lắng nghe, ghi bài.

3. Nhà nước đế chế La Mã cổ đại

- Nhà nước đế chế là nhà nước quyền lực tập trung vào trong tay một người, Viện Nguyên lão và Đại hội nhân dân vẫn được duy trì nhưng chỉ mang tính hình thức.

Hoạt động 2.4.

Tìm hiểu một số thành tựu văn hóa tiêu biểu của Hy Lạp, La Mã cổ đại

Mục tiêu: HS kể tên được một số thành tựu chính về chữ viết, khoa học, văn học, lịch, luật pháp, kiến trúc và điêu khắc

Phương pháp: phòng tranh, thảo luận nhóm, kỹ thuật khăn trải bàn.

<p>Có thể nói, người Hy Lạp đã</p> <ul style="list-style-type: none">- GV phát phiếu học tập số 2 và phiếu học tập nhóm cho 4 nhóm.- Gv giới thiệu với học sinh về kỹ thuật khăn trải bàn và yêu cầu của hoạt động. <p>- GV mời 1 nhóm thuyết trình.</p> <p>- GV nhận xét, chốt ý:</p> <p>Từ những thành tựu của nền văn minh Hy Lạp- La Mã, chúng ta có thể thấy, người Hy Lạp và La Mã cổ đại đã để lại cho chúng ta những thành tựu vô cùng rực rỡ mà đến ngày nay vẫn còn nguyên giá trị.</p>	<p>- HS nhận phiếu từ GV.</p> <p>- HS lắng nghe.</p> <p>- Học sinh hoạt động để tìm hiểu nội dung bài học.</p> <p>* 7 phút đầu:</p> <ul style="list-style-type: none">- HS sử dụng phiếu học tập thứ 2 đi tham quan các sản phẩm dự án của các nhóm và trả lời câu hỏi trong phiếu.- Với mỗi nhóm, HS đánh giá kết quả làm việc nhóm của nhóm bạn bằng cách đánh sao lên tờ đánh giá sản phẩm. <p>* 4 phút tiếp theo</p> <ul style="list-style-type: none">- HS sử dụng kỹ thuật khăn trải bàn để thảo luận vấn đề do GV đưa ra.- Các nhóm đổi bài cho nhau, lắng nghe, nhận xét, bổ sung.- Học sinh sửa trên phiếu học tập cá nhân và dính vào vở ghi.	<p>4. Một số thành tựu tiêu biểu của Hi Lạp và La Mã cổ đại</p>
--	--	--

<p>GV tổng kết bài: Cô trò chúng ta vừa cùng nhau tìm hiểu về Hy Lạp và La Mã thời kì cổ đại. Qua bài học này, các con đã biết được thêm về hai kiểu nhà nước mới ra đời trong buổi bình minh của lịch sử. Đồng thời, các con cũng đã có thêm những hiểu biết về nền văn minh Hy Lạp-La Mã.... Bây giờ, để giúp các con khắc sâu những kiến thức đã học trong bài, cô và các con cùng luyện tập qua bài tập sau đây.</p>		
<p style="text-align: center;">Hoạt động 3: Luyện tập và vận dụng</p> <p><i>Mục tiêu:</i> Giúp học sinh ghi nhớ kiến thức bài học. <i>Phương pháp:</i> trò chơi.</p>		
<p>GV tổ chức trò chơi: Đường lên đỉnh Olympia</p> <ul style="list-style-type: none"> - GV giới thiệu luật chơi. - HS tham gia trò chơi. 		
<p>Hoạt động 4: Mở rộng</p> <p>Mục đích: Giúp học sinh có thêm hiểu biết về nền văn minh phương Tây cổ đại. Phương pháp: Dự án lịch sử.</p> <ul style="list-style-type: none"> - GV giao cho HS tìm hiểu về một câu chuyện thần thoại Hy Lạp và mô phỏng lại bằng poster, dựng video,... - GV giao cho HS tìm hiểu và phục dựng các công trình kiến trúc, tác phẩm điêu khắc của Hy Lạp, La Mã cổ đại. 		